

Бойко-Газарін Андрій Сергійович
кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник
сектору нумізматики, фалеристики, медальєрики та боністики,
Національний музей історії України
(Київ, Україна)
boiko.gagarin@gmail.com

Дідора Лариса Костянтинівна
провідний бібліотекар
відділу науково-видавничої діяльності,
Національний музей історії України
didora.larisa@gmail.com

Andriy S. Boyko-Naharin
Candidate of Historical Sciences (PhD),
leading researcher,
Sector of Numismatics, Faleristics, Medals and Bonistics,
The National Museum of Ukrainian History
(Kyiv, Ukraine)

Larysa K. Didora
leading librarian,
Department of Scientific Publishing,
The National Museum of Ukrainian History
(Kyiv, Ukraine)

ЕКСЛІБРИСИ НУМІЗМАТИЧНИХ ВИДАНЬ ІЗ КНИГОЗБІРНИ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

EX-LIBRISES FROM NUMISMATIC BOOKS FROM THE SCIENTIFIC LIBRARY OF THE NATIONAL MUSEUM OF UKRAINIAN HISTORY

Анотація

У статті досліджено та проаналізовано екслібриси та автографи видатних нумізматів – Олексія Орешнікова, графа Івана Толстого, професора Валентина Рябцевича, а також пов'язані із фундатором та першим директором НМІУ Миколою Біляшівським дарчі написи та нотатки, що містяться в нумізматичних виданнях бібліотеки Національного музею історії України (НМІУ); визначено їхнє наукове значення для нумізматичних досліджень. На означених виданнях також є печатки товариств, пов'язаних із вивченням історії та охороною культурної спадщини. Нумізматична література книгозбірні НМІУ містить майже всі види бібліотечних штампів самого НМІУ, починаючи з Київського музею старожитностей та мистецтв.

Ключові слова: екслібриси, Національний музей історії України, нумізматична література, видатні нумізмати, університет Св. Володимира.

Abstract

The article studies and analyzes the ex-libris stored within the numismatic books in the Scientific Library of the National Museum of Ukrainian history (NMUH), their scientific value in numismatic studies is determined. The numismatic publications from the book collection of the NMUH also contains handwritten autographs by famous numismatists, like Oleksiy Oreshnikov, Great Duke Ivan Tolstoy, Prof. Valentyn Ryabtsevych, as well as donational inscriptions and notes related to the founder and the first director of the NMUH – Mykola Bilyashivskiy. There are also various stamps of different scientific societies, related to the study of history and protection of cultural heritage on the pages of the books. The numismatic literature in the scientific library also reflects almost all kinds of the ex-libris and stamps of the NMUH – from the first museum with the official name Kyiv Museum of Antiquities and Arts to the present.

Key words: ex-libris, the National Museum of Ukrainian History, numismatic literature, famous numismatists, St. Volodymyr University in Kyiv.

Досягнення нумізматики як спеціальної (допоміжної) галузі історичної науки були б неможливі без діяльності її дослідників. Внесок кожного із видатних нумізматів, починаючи із сер. XIX ст., визначається за виданими ними друкованими працями та каталогами. Пам'ять про відомих нумізматів також зберігається у їхньому приватному листуванні¹, особистих

речах, публікаціях у газетах та часописах², чернетках статей³, фотографіях та живописних портретах⁴.

Наукова діяльність та опрацювання нумізматичних колекцій неможливі без використання нумізматичної літератури. Протягом десятиліть дослідники-нумізмати збирали власні бібліотеки, які згодом були передані до книжкових зібрань наукових товариств, музеїв та університетів. У цій роботі ми зосередили увагу на екслібрисах нумізматичних видань книгозбірні Національного музею історії України (далі – НМІУ).

Означені екслібриси дозволяють з'ясувати деталі професійної діяльності фундаторів вітчизняної нумізматики, археології та музеєзнавства: М. Ф. Біляшівського, В. Г. Ляскоронського, Б. І. Ханенка, К. В. Болсуновського. Нумізматичні видання бібліотеки НМІУ містять дарчі написи відомих дослідників, екслібриси установ та приватних осіб. Наголосимо, що такі фахові видання є джерелом нумізматичних досліджень, об'єктом колекціонування⁵ та з'єднувальною ланкою між нумізматиною та букіністикою. Лицьові сторінки та обкладинки нумізматичних видань часто містять особисті нотатки. Зауважимо прикрий випадок вирізання екслібрису (з ідеологічних міркувань за радянської доби чи для потреб колекціонерів) у книзі В. К. Трутовського “Русские меховые ценности и техника чеканки монет на миниатюрах XVI века” (1911).

Цінними для дослідження є дарчі написи відомих нумізматів: графа Івана Івановича Толстого на його монографії “Древнейшие русские монеты Великого княжества Киевского” (рис. 1); Ю. Й. Сіцинського на його монографії “Археологическая карта Подольской губернии” – М. Ф. Біляшівському (рис. 2) та на 1-му томі “Трудов Десятого археологического съезда в Риге 1896 г.” – теж М. Ф. Біляшівському (рис. 3); О. О. Бобринського на його монографії “Курганы и случайные археологические находки вблизи местечка Смелы” (рис. 4).

У книгозбірні НМІУ є важлива для української нумізматики праця О. В. Орешнікова “Монеты Херсонеса Таврического царей Боспора Киммерийского и Полемона II Понтийского”, у 1912 р. подарована автором бібліотеці Херсонського історичного музею (рис. 5).

На примірнику книги С. І. Чижова “Дроздовский клад русских денег времени Вел. Кн. Василия Дмитриевича Московского” (1922) частково зберігся запис про надходження з Академії історії матеріальної культури (рис. 6).

У бібліотеці НМІУ міститься збірник праць Одиннадцятого археологічного з'їзду в Києві (1899), який належав історикові і етнографу Х. П. Ящуржинському (рис. 7). Цінність цього видання становлять фотопортрети учасників з'їзду, зокрема нумізматів та фундаторів українських музеїв.

Як свідчить власницький напис на обкладинці “Каталога предметов, выставленных в Университете Св. Владимира во время XI Русского археологического съезда в Киеве”, складеного відомим істориком, нумізмом та музейним діячем К. В. Болсуновським, цей примірник походить із бібліотеки відомого нумізмата В. Г. Ляскоронського (рис. 8).

К. В. Болсуновському належала книга “Монеты XVII столетия. Каталог золотых, серебряных и медных монет с 1702 по 1802 год”, про що свідчить вклеєний до книги лист видавця часопису “Стара монета” Б. Ф. Копилова від 10 березня 1910 р. (рис. 9).

У книгозбірні НМІУ зберігається праця К. В. Болсуновського “Автономные монеты Галицкой Руси XIV и XV ст.” (1905) з дарчим написом автора нумізмоматі С. В. Бодилевському (рис. 10).

Цінним для історії нумізматики є наявний у книзі В. Н. Рябцевича “О чем рассказывают монеты” напис 1978 р. мінського колекціонера Г. М. Кіслова (рис. 11).

Привертає увагу штамп із написом “В. Н. ТАРНОВСКОЙ” на альбомі “Сборник снимков с предметов древности, находящихся в г. Киеве в частных руках” (рис. 12), що, ймовірно, походить із бібліотеки відомих меценатів Тарновських.

Окремою групою можна також виділити провенієнції таких наукових установ:

1. Печатка Київського товариства охорони пам'яток старовини та мистецтв на виданні “Древности Приднепровья и побережья Черного моря. Собрание Б. И. и В. Н. Ханенко. Вып. 6” (1907), у якому вміщено світлини т. зв. “монетних” злитків чернігівського типу (рис. 13).

2. Бібліотека нумізматичного кабінету при Київському університеті Св. Володимира⁶ нині є поділеною між НМІУ, Національною бібліотекою ім. В. І. Вернадського та Науковою бібліотекою ім. М. Максимовича⁷. У книгозбірні НМІУ зберігаються видання із суперекслібрисом “**Н. К. У. св. В**” (“Нумізматичний кабінет університету Святого Володимира”),

---

України. – Вип. 5. – Київ-Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. – С. 316–319.

2 *Бойко-Гагарін А. С.* Дореволюційні газети як джерело вивчення історії музейної справи в Україні // *Краєзнавство*. – 2016. – № 3 / 4 (96 / 97). – С. 134–145; *Исследование нумизматических коллекций и киевских курганов* // *Киевский Телеграф*. – 1862. – № 90. – С. 569.

3 *Ляскоронский В. Г.* Римская монета в пределах Южной Руси и в соседних с нею землях. На правах рукописи. – Киев, 1926 (?). – Наукова бібліотека ім. М. Максимовича. – Шифр СФ (902). – 240 с.

4 *Труш І. І.* Портрет В. Б. Антоновича (1834–1908). 1900 р. – НМІУ. – Інв. № М–225.

5 *Numismatische Literatus aus den Bibliotheken Egon Beckenbauer und Hauck & Aufhäuser Privatbankiers, Munchen u. a.* – 7 / 8. – November 2012 / [Electronic resource]: *Künker Numismatik*. – Access mode: <https://www.kuenker-numismatik.de> (last access: 01.08.2019). – Title from the screen.

6 *Коцур А. П.* Коллекция монет нумизматического кабинета Университета Святого Владимира в Киеве (1834–1854 гг.) // *Сборник тезисов Международного нумизматического симпозиума “Деньги, Экономика и Общество”* (Кошице, 16–19 мая 2013 г.). – Кошице, 2013. – С. 96–98; *Яушева-Омельянчик Р. М.* Київський мінцкабінет у 1844–1864 роках (А. Красовський – Я. Волошинський) // *Від першовитоків до сьогодення: із історії формування колекції музею Тематичний збірник наукових праць*. – Київ: НМІУ, 1995. – С. 174–189.

7 *Гуржій І., Деменко Л.* Видання з нумізматики у Відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // *Актуальні питання нумізматики в системі спеціальних галузей історичної науки: тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (21–22 червня 2018 р.)*. – Меджибіж–Переяслав-Хмельницький–Кропивницький–Київ, 2018. – С. 173–176.

розміщеним на корінцях книг (рис. 14) та на сторінках видань (рис. 15). Цікавою є нотатка на журналі “Revue Numismatique” (Париж, 1843) про витрати на купівлю та переплетення книги в 1843 та 1866 рр. із підсумуванням витрат на її використання у 5 руб. 95 коп. сріблом (рис. 16).

3. Печатка Псковського археологічного товариства на “Записках нумизматического отделения Императорского Русского археологического общества” (Санкт-Петербург, 1913 р.) (рис. 17).

4. Деякі нумизматичні видання бібліотеки НМІУ містять екслібрис створеного в 1921 р. Музею (Кабінету) антропології та етнології ім. Хв. Вовка при ВУАН (рис. 18), основу бібліотеки якого склало зібрання Ф. К. Волкова (бл. 2 600 книг). Після реорганізації музею в 1934 р. частина його фондів надійшла до Центрального історичного музею ім. Тараса Шевченка (нині – НМІУ).

5. Штамп Археологічного комітету Української академії наук у місті Києві 1920-х (рис. 19) та 1930-х рр. (рис. 20) на німецькому нумизматичному часописі “Blätter für Münzfunde”, на якому також зазначено “Нум. Каб. № 316”, що може свідчити про спроби відновити зібрання нумизматичного кабінету університету Св. Володимира.

6. Екслібрис Державної історичної бібліотеки при Народному комісаріаті освіти УРСР у м. Києві (рис. 21) на надрукованому в київській типографії В. С. Кульженка (що в 1917 р. друкувала перші українські гроші⁸) альбомі “Сборник снимков с предметов древности, находящихся в г. Киеве в частных руках” (1881), у якому, зокрема, вміщено якісні світлини монет Київської Русі.

7. Екслібрис Фундаментальної бібліотеки Інституту Червоної Професури (м. Харків, 1930-ті рр.) на монографії М. М. Сперанського “Записка о монетном обращении графа Сперанского с замечаниями графа Канкринна” (1895) (рис. 22).

Бібліотека НМІУ за роки свого існування зазнала багатьох втрат, проте відомі й надбання, що можна простежити на прикладі нумизматичних видань. Наявні на них екслібриси та печатки свідчать про розвиток музею з кін. ХІХ ст., адже містять різні офіційні назви, що змінюють одна одну й подекуди одночасно присутні на тому самому виданні. В 1899 р. засновано Київський музей старожитностей та мистецтв (рис. 23), офіційно відкритий 23 грудня 1904 р., коли заклад отримав назву Київський художньо-промисловий і науковий музей імені государя імператора Миколи ІІ (рис. 24). В 1934 р. установу перемістили до Всеукраїнського музейного містечка на території Києво-Печерської лаври (рис. 25) і перейменували на Центральный історичний музей ім. Тараса Шевченка (рис. 26). У 1944–1950 рр. заклад мав назву Київський державний історичний музей (рис. 27). Бібліотечний штамп НМІУ містить сучасну офіційну назву установи (рис. 28).

Цікавими для дослідників історії становлення вітчизняної нумизматичної науки є каталоги аукціонів, що дають змогу не лише проаналізувати рідкісність та орієнтовну вартість тих чи тих зразків монет у різні часи, а й відшукати неопубліковані різновиди монет, які продавали певні нумизматичні фірми. Так, відомий антикварний і нумизматичний магазин В. І. Петрова мав виняткове право на реалізацію каталогу монет І. В. Любомудрова “Старинные ценные русские монеты. Описание старинных монет, удельных, княжеских, царских и императорских, с указанием их разновидностей, редкости и стоимости и адресами любителей старинных монет”, виданий у Санкт-Петербурзі в 1901 р. з наклеєним екслібрисом (рис. 29).

Ще один аукціонний каталог монет із зібрання Великого князя Георгія Михайловича надруковано у Петрограді в 1915 р., про що свідчить екслібрис типографії відомого історика, редактора та публіциста М. М. Стасюлевича (рис. 30). У другій пол. 1930-х рр. каталог перебував у Державному українському музеї (нині – Національний художній музей України) (рис. 31).

У бібліотеці НМІУ зберігається видана в 1965 р. іспанська книга, присвячена грошовій реформі 1868 р. в Іспанії, з екслібрисом барселонської приватної фірми “X. Yf. Calico” (рис. 32).

Наявні на книгах “погашені” різночасові екслібриси дозволяють дослідити переміщення тієї чи тієї книги з різних установ до НМІУ. Так, на титульній сторінці “Указателя Церковно-археологического музея при Киевской Духовной Академии” (1880) є кілька позначень, ідентифікація яких є досить складною, а також “погашені” штампи Київського художньо-промислового і наукового музею, Державної історичної бібліотеки при НКО УРСР та Державного історичного музею (1930-ті рр.) (рис. 33).

У бібліотеці НМІУ є нумизматичні видання з екслібрисами колекціонерів та зарубіжних нумизматичних товариств.

Екслібрис Д. Г. Равні містить його поштову адресу “КИЕВ–112. ул. Ново-Окружная⁹ № 17. Кв. 101” (рис. 34.). На досить високому художньому рівні виконані екслібриси: Г. М. Кіслова (рис. 35), присвячений святкуванню 1500-ліття м. Києва, та А. Д. Бикова (рис. 36), який у екслібрисі використав зображення абрису зільбердуката провінції Утрехт Об’єднаних провінцій Нідерландів сер. ХVІІ ст. (рис. 37). Припускаємо, що означена книга належала родині відомого нумизмата-сходознавця О. А. Бикова (1896–1977) – члена-кореспондента Американського нумизматичного товариства, що може пояснити отримання цієї книги в радянські часи зі США. Ми спробували дізнатися про колишніх власників згаданих книг, звернувшись до членів Київського клубу колекціонерів. Однак ніхто з них таких прізвищ не пам’ятає, пояснюючи це тим, що означені особи припинили свою колекційну діяльність наприкін. 1970-х рр. після т. зв. “справи колекціонерів”. Серед приватних екслібрисів наявні два іноземні: вензель та конгрев (рис. 38), ідентифікація яких невідома.

Схожий дизайн мають екслібриси нумизматичних товариств Чехословаччини та Німецької Демократичної Республіки (рис. 39, 40), які містять зображення карбувальника монет, подібне до зображення на настінних фресках собору Св. Варвари у м. Кутній Горі у Богемії (рис. 41), де діяв великий монетний двір, що працював на сировині розташованого поряд срібного родовища¹⁰.

8 Бойко-Гагарін А. С. Георгій Нарбут – творець грошей з національним духом // Нумизматика і фалеристика. – № 2. – 2017. – С. 20–26.

9 Нині вул. О. Довженка.

10 Schubert C. Kutna Hora – die Stadt der prager Groschen // Numismatische Beiträge. – Nr. 1. – Berlin, 1974. – S. 19–24.

Отже, екслібриси на нумізматичних виданнях книгозбірні НМІУ є важливим джерелом вивчення становлення вітчизняної нумізматики та формування колекції музейного зібрання. Заслужують на увагу автографи видатних нумізматів О. В. Орешнікова, графа І. І. Толстого, професора В. Н. Рябцевича, фундатора та першого директора музею М. Ф. Біляшівського. Цікавими є печатки товариств, пов'язаних із вивченням історії та охороною культурної спадщини. Нумізматична література книгозбірні НМІУ відображає асортимент екслібрисів НМІУ – від Київського музею старожитностей та мистецтв до НМІУ.

Автори статті висловлюють подяку кандидатці історичних наук, завідувачці відділу науково-видавничої діяльності НМІУ О. О. Попельницькій за допомогу при атрибуції.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Музейні колекції:

Труш І. І. Портрет В. Б. Антоновича (1834–1908). 1900 р. – НМІУ. – Інв. № М–225.

Видання:

1. *Бобринский А. А.* Курганы и случайные археологические находки близ местечка Смелы. – Т. 3. Дневники раскопок 1889–1897 гг. О курганах Звенигородского, Каневского и Роменского уездов. – Санкт-Петербург: Типография Главного Управления Уделов, 1901. – 174 с.

2. *Бойко-Гагарін А. С.* Георгій Нарбут – творець грошей з національним духом // НумізMATика і фалеристика. – 2017. – № 2. – С. 20–26.

3. *Бойко-Гагарін А. С.* Дореволюційні газети як джерело вивчення історії музейної справи в Україні // Краєзнавство. – 2016. – № 3 / 4 (96 / 97). – С. 134–145.

4. *Болсуновский К. В.* Каталог предметов, выставленных в Университете Св. Владимира во время XI Русского археологического съезда в Киеве. – Киев: Типография И. И. Чоколова, 1899. – 20 с.

5. *Болсуновский К. В.* Автономные монеты Галицкой Руси XIV и XV ст. – Киев: Типография Н. А. Гирич, 1905. – 19 с.

6. *Гамалов-Чураев С. А.* Классификация рубенидских денег (по К. Сибильяну). – Петроград: Российская Государственная Академическая типография, 1923. – 27 с.

7. *Георгий Михайлович, великий князь.* Монеты царствования императора Павла I. – Санкт-Петербург, 1890. – 136 с.

8. *Гуржій І., Деменко Л.* Видання з нумізматики у Відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // Актуальні питання нумізматики в системі спеціальних галузей історичної науки: тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (21–22 червня 2018 р.). – Меджибіж–Переяслав–Хмельницький–Кропивницький–Київ, 2018. – С. 173–176.

9. Записка о монетном обращении графа Сперанского с замечаниями графа Канкрин. – Санкт-Петербург: Типография В. Киршбаума, 1895. – 60 с.

10. Записки нумизматического отделения Императорского Русского Археологического Общества / Под ред. Деммени М. Г. – Т. 2, вып. III–IV. – Санкт-Петербург: Типо-Литография Б. М. Вольфа, 1913. – 121 с.

11. Исследование нумизматических коллекций и киевских курганов // Киевский Телеграф. – 1862. – № 90. – С. 569.

12. Каталог аукциона русских монет, принадлежащих его Императорскому высочеству Великому Князю Георгию Михайловичу. Аукционные дни: 22 февраля и 8 марта 1915 г. – Петроград: Императорское общество поощрения художеств, 1915. – 31 с.

13. *Коцур А. П.* Коллекция монет нумизматического кабинета Университета Святого Владимира в Киеве (1834–1854 гг.) // Сборник тезисов Международного нумизматического симпозиума “Деньги, Экономика и Общество” (Кошице, 16–19 мая 2013 г.). – Кошице, 2013. – С. 96–98.

14. *Леопардов Н. А., Чернев Н. П.* Сборник снимков с предметов древностей, находящихся в Киеве в частных руках. – Вып. 1. – Киев: Типография С. В. Кульженко, 1891. – 29 с.

15. *Леопардов Н. А., Чернев Н. П.* Сборник снимков с предметов древностей, находящихся в Киеве в частных руках. – Вып. 2. – Киев: Типография С. В. Кульженко, 1891. – 31 с.

16. *Леопардов Н. А., Чернев Н. П.* Сборник снимков с предметов древностей, находящихся в Киеве в частных руках. – Вып. 3–4. – Киев: Типография С. В. Кульженко, 1891. – 17 с.

17. *Любомудров И. В.* Старинные ценные русские монеты. – Санкт-Петербург: Литография Л. Биркенфельда, 1901. – 95 с.

18. *Ляскоронский В. Г.* Римская монета в пределах Южной Руси и в соседних с нею землях. На правах рукописи. – Киев, 1926 (?). – Наукова бібліотека ім. М. Максимовича. – Шифр СФ (902). – На 240 арк.

19. Монеты XVIII столетия. Каталог золотых, серебряных и медных монет с 1700 по 1802 год / Нумизматическая торговля Б. Ф. Копилова. – Санкт-Петербург: Типография А. Бенкк, 1910. – 87 с., 7 табл. ил.

20. *Орешников А.* Монеты Херсонеса Таврического, царей Боспора Киммерийского и Полемона II Понтийского. – Москва, 1912. – 48 с.

21. *Острянюк А. М.* Знахідки римських монет на Чернігівщині (з епістолярної спадщини В. А. Шугаєвського) // Сіверщина в історії України. – Вип. 5. – Київ-Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. – С. 316–319.

22. *Рябцевич В. Н.* О чем рассказывают монеты. – Минск: Народная асвета, 1978. – 407 с.

23. *Сецинский Е.* Археологическая карта Подольской губернии. – Москва, 1901. – 157 с.

24. *Сиверс А. А.* Топография кладов с пражскими грошами. – Петроград: Российская государственная академическая

типография, 1922. – 37 с.

25. Толстой И. И. Древнейшие русские монеты Великого княжества Киевского. – Санкт-Петербург: Типография Императорской академии наук, 1882. – 272 с., [16] л. табл.
26. Труды Десятого археологического съезда в Риге (1896) / Под редакцией графини Уваровой. – Т. 1 – Москва: Типография Э. Лисснера и А. Гершеля, 1899. – 453 с.
27. Труды Одиннадцатого археологического съезда в Киеве (1899) / Под редакцией графини Уваровой и С. С. Слущаго. – Т. 1. – Москва, 1901. – 816 с.
28. Трутовский В. К. Русские меховые ценности и техника чеканки монет на миниатюрах XVI века. – Москва: Синодальная типография, 1911. – 82 с.
29. Указатель Церковно-Археологического музея при Киевской Духовной Академии. – Киев, 1880. – 60 с.
30. Ханенко Б. И. Древности Приднепровья / Собр. Б. И. и В. Н. Ханенко. – Вып. 6: Древности Приднепровья и побережья Черного моря. – Киев: Фототипия и типография С. В. Кульженко, 1907. – 44 с., илл.
31. Чижев С. И. Дроздовский клад русских денег времени вел. князя Василия Дмитриевича Московского. – Петроград: Российская академия истории материальной культуры, 1922. – 78 с.
32. Шодуар С. Обзорение русских денег и иностранных монет употреблявшихся в России с древних времен. – Ч. 1. – Санкт-Петербург: Экспедиция заготовления Государственных бумаг, 1837. – 340 с., с дополнениями.
33. Яушева-Омельяничук Р. М. Київський мінцкабінет у 1844–1864 роках (А. Красовський – Я. Волошинський) // Від першовитоків до сьогодні: із історії формування колекції музею. Тематичний збірник наукових праць. – Київ: НМІУ, 1995. – С. 174–189.
34. Blätter für Münzfreunde. Numismatische Zeitung. – VII Band. XXV–XXVIII Jahrgang (1889–1892). – Leipzig, 1893.
35. Coffin J. Coins of the popes. – New York, 1946. – 169 s.
36. Dannenberg H. Grundzüge der Münzkunde. – Leipzig, 1912. – 334 s.
37. Fontecha y Sanchez Ramon de. La reforma monetaria de 1868. Catalogo de monedas. – Madrid, 1965. – 108 s.
38. Head Barclay V. Historia Numorum a manual of Greek Numismatics. – Oxford, 1887. – 807 s.
39. Numismatický časopis československý. (Revue numismatique tchécoslovaque). – Číslo 1–4. – Praga, 1930. – 216 s.
40. Numismatische Literatus aus den Bibliotheken Egon Beckenbauer und Hauck & Aufhäuser Privatbankiers, Munchen u. a. – 7 / 8. – November 2012 / [Electronic resource]: Künker Numismatik. – Access mode: [https:// www.kuenker-numismatik.de](https://www.kuenker-numismatik.de) (last access: 01.08.2019). – Title from the screen.
41. Revue numismatique. – Paris, 1843. – 489 s.
42. Schubert C. Kutna Hora – die Stadt der prager Groschen // Numismatische Beiträge. – Nr. 1. – Berlin, 1974. – S. 19–24.
43. II. Internationale Münzausstellung der Ostseeländer, Norwegens und Islands. – Vom 6. – Bis 12. – Juli 1968 in Rostock im Ausstellungszentrum am Goetheplatz. – Rostock, 1968(?). – 95 s.

REFERENCES

Muzeyni kolekcii:

Trush I. I. Portret V. B. Antonovycha (1834–1908). 1900 r. – NMIU. – Inv. № M–225.

Vydannya:

1. Bobrinskiy A. A. Kurgany i sluchaynye arkheologicheskie nakhodki bliz mestechka Smely. – Т. 3. Dnevniky raskopok 1889–1897 gg. O kurganakh Zvenigorodskogo, Kanevskogo i Romenskogo uezdov. – Sankt-Peterburg: Tipografiya Glavnogo Upravleniia Udelov, 1901. – 174 s.
2. Boyko-Haharin A. S. Heorhiy Narbut – tvorets hroshei z natsionalnym dukhom // Numizmatyka i falerystyka. – 2017. – № 2. – S. 20–26.
3. Boyko-Haharin A. S. Dorevoliutsiyni hazety yak dzherelo vyvchennya istorii muzeynoi spravy v Ukraini // Krayeznavstvo. – 2016. – № 3 / 4 (96 / 97). – S. 134–145.
4. Bolsunovskiy K. V. Katalog predmetov, vystavlenykh v universitete Sv. Vladimira vo vremya 11 Russkogo Arkheologicheskogo Syezda v Kieve. – Kiev: Tipografiya I. I. Chokolova, 1899. – 20 s.
5. Bolsunovskiy K. V. Avtonomnye monety Galickoy Rusi 14 i 15 st. – Kiev: Tipografiya N. A. Girich, 1905. – 19 s.
6. Gamalov-Churaev S. A. Klassifikaciya rubenidskikh deneg (po K. Sibilyanu). – Peterburg: Rossiyskaia Gosudarstvennaia Akademicheskaiia tipografiya, 1923. – 27 s.
7. Georgij Mikhaylovich, velikiy kniaz. Monety tsarstvovaniya imperatora Pavla I. – Sankt-Peterburg, 1890. – 136 s.
8. Hurzhiy I., Demenko L. Vydannia z numizmatyky u Viddili bibliotechnykh zibran ta istorychnykh kolektsiy Instytutu knyhoznavstva Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho // Aktualni pytannia numizmatyky v systemi spetsialnykh haluzei istorychnoi nauky: tezy dopovidei 5 Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (21–22 chervnia 2018 r.). – Medzhybizh–Pereiaslav–Khmelnyskiy–Kropyvnytskiy–Kyiv, 2018. – S. 173–176.
9. Zapiska o monetnom obraschenii grafa Speranskogo s zamechaniyami grafa Kankrina. – Sankt-Peterburg: Tipografiya V. Kirshbauma, 1895. – 60 s.
10. Zapiski numizmaticheskogo otdeleniya Imperatorskogo Russkogo Arkheologicheskogo Obschestva / Pod red. Demmeni M. G. – Т. 2, vyp. 3–4. – Sankt-Peterburg: Tipo-Litografiya B. M. Volfa, 1913. – 121 s.
11. Issledovanie numizmaticheskikh kolektsiy i kievskikh kurganov // Kievskiy Telegraf. – 1862. – № 90. – 569 s.
12. Katalog auktsyona russkikh monet, prynadlezhaschikh ego Imperatorskomu vysochestvu Velykomu Kniazuiu Georgiyu Mikhaylovichu. Auktsyonnye dni: 22 fevralia y 8 marta 1915 g. – Petrograd: Imperatorskoe obschestvo pooschreniya khudozhestv,

13. *Kotsur A. P.* Kolleksiya monet numizmaticheskogo kabineta Universiteta Svyatogo Vladimira v Kieve (1834–1854 gg.) // Sbornik tezisev Mezhdunarodnogo numizmaticheskogo simpoziuma “Dengi, Ekonomika i Obschestvo” (Koshitse, 16–19 maya 2013 g.). – Koshitse, 2013. – S. 96–98.

14. *Leopardov N. A., Chernev N. P.* Sbornik snimkov s predmetov drevnostey, nakhodyaschikhsya v Kieve v chastnykh rukakh. – Vyp. 1. – Kiev: Tipografiya S. V. Kulzhenko, 1891. – 29 s.

15. *Leopardov N. A., Chernev N. P.* Sbornik snimkov s predmetov drevnostey, nakhodyaschikhsya v Kieve v chastnykh rukakh. – Vyp. 2. – Kiev: Tipografiya S. V. Kulzhenko, 1891. – 17 s.

16. *Leopardov N. A., Chernev N. P.* Sbornik snimkov s predmetov drevnostey, nakhodyaschikhsya v Kieve v chastnykh rukakh. – Vyp. 3–4. – Kiev: Tipografiya S. V. Kulzhenko, 1891. – 31 s.

17. *Lyubomudrov I. V.* Starinnye tsennye russkie monety. – Sankt-Peterburg: Litografiya L. Birkenfelda, 1901. – 95 s.

18. *Lyaskoronskiy V. G.* Rimskaya moneta v predelakh Yuzhnoy Rusi i v sosednikh s neyu zemlyakh. Na pravakh rukopisi. – Kiev, 1926(?). – Naukova biblioteka im. M. Maksymovycha. SHifr SF(902). – 240 s.

19. Monety 18 stoletiya. Katalog zolotykh, serebrianykh i mednykh monet s 1700 po 1802 god / Numyzmatische kaia trgovlia B. F. Kopylova. – Sankt-Peterburg: Tipografiya A. Benkk, 1910. – 87 s., 7 tabl. ill.

20. *Oreshnikov A.* Monety Khersonesa Tavricheskogo, tsarey Bospora Kimmeriyskoho i Polemona II Pontiyskogo. – Moskva, 1912. – 48 s.

21. *Ostryanko A. M.* Znakhidky rymskykh monet na Chernihivshchyni (z epistolnyaranoi spadshchyny V. A. Shuhayevskoho) // Sivershchyna v istorii Ukrainy. – Vyp. 5. – Kyiv–Hlukhiv: Tsentri pamiatkoznavstva NAN Ukrainy i UTOPIK, 2012. – S. 316–319.

22. *Ryabtsevykh V. N.* O chem rasskazyvayut monety. – Minsk: Narodnaia asveta, 1978. – 407 s.

23. *Setsinskiy E.* Arkheologicheskaya karta Podolskoy gubernii. – Moskva, 1901. – 157 s.

24. *Sivers A. A.* Topografiya kladov s prazhskimi groshami. – Petrograd: Rossyiskaia gosudarstvennaia akademicheskaia tipografiya, 1922. – 37 s.

25. *Tolstoy I. I.* Drevneyshye russkie monety Velikogo knyazhestva Kievskogo. – Sankt-Peterburg: Tipografiya Imperatorskoi akademii nauk, 1882. – 272 s., [16] l. tabl.

26. Trudy desyatogo arkheologicheskogo siezda v Rige (1896) / Pod redaktsiey grafini Uvarovoy. – T. 1 – Moskva: Tipografiya E. Lissnera i A. Gershelia, 1899. – 453 s.

27. Trudy odinnadsatogo arkheologicheskogo siezda v Kieve (1899) / Pod redaktsiey grafini Uvarovoy I S. S. Slutskago. – T. 1. – Moskva, 1901. – 816 s.

28. *Trutovskiy V. K.* Russkie mekhovye tsennosti i tekhnika chekanki monet na miniaturakh 16 veka. – Moskva: Synodalnaia tipografiya, 1911. – 82 s.

29. Ukazatel Tserkovno-Arkheologicheskogo muzeya pri Kievskoy Dukhovnoy Akademii. – Kiev, 1880. – 60 s.

30. *Khanenko B. I.* Drevnosti Pridneprovia / Sobr. B. I. i V. N. Khanenko. – Vyp. 6: Drevnosti Pridneprovia i poberezhia Chernogo moria. – Kiev: Fototipiya i tipografiya S. V. Kulzhenko, 1907. – 44 s., ill.

31. *Chizhov S. I.* Drozdovskiy klad russkikh deneg vremeni vel. knyazya Vasiliya Dmitrievicha Moskovskogo. – Petrograd: Rossyiskaia akademiya ystoryy materyalnoi kultury, 1922. – 78 s.

32. *Shoduar S.* Obozrenie russkikh deneg i inostrannykh monet upotrebyavshikhsya v Rossii s drevnykh vremen. – Ch. 1. – Sankt-Peterburg: Ekspeditsiya zagotovleniya Gosudarstvennykh bumag, 1837. – 340 s, s dopolneniyamy.

33. *Yausheva-Omelianchyk R. M.* Kyivskiy mintsabinet u 1844–1864 rokakh (A. Krasovskiy – Ya. Voloshynskiy) // Vid pershovytokiv do siodennia: iz istorii formuvannia kolektsii muzeiu. Tematychnyi zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv: NMIU, 1995. – S. 174–189.

34. Blätter für Münzfreunde // Numismatische Zeitung. – 7. – Band. 25–28 Jahrgang (1889–1892). – Leipzig, 1893.

35. *Coffin J.* Coins of the popes. – New York, 1946. – 169 s.

36. *Dannenberg H.* Grundzüge der Münzkunde. – Leipzig, 1912. – 334 s.

37. *Fontecha y Sanchez Ramon de.* La reforma monetaria de 1868. Catalogo de monedas. – Madrid, 1965. – 108 s.

38. *Head Barclay V.* Historia Numorum a manual of Greek Numismatics. – Oxford, 1887. – 807 s.

39. Numismatický časopis československý. (Revue numismatique tchécoslovaque). – Číslo 1–4. – Praga, 1930. – 216 s.

40. Numismatische Literatus aus den Bibliotheken Egon Beckenbauer und Hauck & Aufhäuser Privatbankiers, Munchen u. a. – 7 / 8. – November 2012 / [Electronic resource]: Künker Numismatik. – Access mode: [https:// www.kuenker-numismatik.de](https://www.kuenker-numismatik.de) (last access: 01.08.2019). – Title from the screen.

41. Revue numismatique. – Paris, 1843. – 489 s.

42. *Schubert C.* Kutna Hora – die Stadt der prager Groschen // Numismatische Beiträge. – Nr. 1. – Berlin, 1974. – S. 19–24.

43. II. Internationale Münzausstellung der Ostseeländer, Norwegens und Islands. – Vom 6. – Bis 12. – Juli 1968 in Rostock im Ausstellungszentrum am Goetheplatz. – Rostok, 1968(?). – 95 s.

Перелік ілюстрацій:

Рис. 1. Дарчий напис графа І. І. Толстого В. Г. Васильєвському у книзі “Древнейшие русские монеты Великого княжества Киевского”. Санкт-Петербург, 1882 р.

Рис. 2. Дарчий напис Ю. Й. Сіцінського М. Ф. Біляшівському у книзі “Археологическая карта Подольской губернии”. Москва, 1901 р.

Рис. 3. Перший том збірника наукових праць “Труды Десятого археологического съезда в Риге (1896)”, подарований

М. Ф. Біляшівському.

Рис. 4. Дарчий напис графа О. О. Бобринського М. Ф. Біляшівському на третьому томі “Дневник раскопок 1889–1897 гг. гр. Алексея Бобринского и о курганах Звенигородского, Каневского и Роменского уездов” видання “Курганы и случайные археологические находки вблизи местечка Смелы”. Санкт-Петербург, 1901 р.

Рис. 5. Дарчий підпис О. В. Орешнікова бібліотеці Херсонського історичного музею.

Рис. 6. Запис про отримання примірника з Академії історії матеріальної культури РАН 15 квітня 1924 року на посмертному виданні книги С. І. Чижова “Дроздовский клад русских денег времени Вел. кн. Василия Дмитриевича Московского”, виданої у Петербурзі 1922 р.

Рис. 7. Титульна сторінка збірника наукових праць Одиннадцятого археологічного з'їзду в Києві з автографом Х. П. Ящуржинського.

Рис. 8. Автограф В. Г. Ляскоронського на книзі “Каталог предметов, выставленных в Университете Св. Владимира во время XI Русского археологического съезда в Киеве”.

Рис. 9. Лист редактора і видавця Б. Ф. Копилова К. В. Болсуновському від 10 березня 1910 р., вклеєний у книгу “Монеты XVII столетия. Каталог золотых, серебрянных и медных монет с 1702 по 1802 год”.

Рис. 10. Дарчий напис К. В. Болсуновського С. В. Бодилевському на книзі “Автономные монеты Галицкой Руси XIV и XV ст.”.

Рис. 11. Автограф В. Н. Рябцевича, залишений Г. М. Кіслоу в 1978 р. на монографії “О чем рассказывают монеты”. Мінськ, 1978 р.

Рис. 12. Штамп на альбомі “Сборник снимков с предметов древности, находящихся в г. Киеве в частных руках”.

Рис. 13. Екслібрис Київського товариства охорони пам'яток старовини та мистецтв.

Рис. 14. Суперекслібрис “Нумізматичного кабінету Університету Святого Володимира» на сьомій частині нумізматичного журналу “Zeitschrift für Numismatik”, виданого у Берліні в 1880 р.

Рис. 15. Позначення “Нумізматичного кабінету Університету Святого Володимира” на підручнику “Historia Numorum”, виданому в Оксфорді в 1887 р. (№ 149) та журналі “Revue Numismatique”, виданому у Парижі в 1843 р. (№ 197).

Рис. 16. Примітки в журналі “Revue Numismatique”, виданому у Парижі в 1843 р.

Рис. 17. Екслібрис Псковського археологічного товариства.

Рис. 18. Екслібрис Книгозбірні Музею антропології та етнології ім. Хв. Вовка.

Рис. 19. Екслібрис Археологічного комітету Української Академії наук на монографії С. А. Гамалова-Чураєва “Классификация рубенидских монет”, виданій у Петербурзі в 1923 р., а також на праці А. А. Сіверса “Топография кладов с пражскими грошами”, виданій у Петербурзі в 1922 р.

Рис. 20. Екслібрис Археологічного комітету Української Академії наук, 1930-ті рр.

Рис. 21. Екслібрис Державної історичної бібліотеки при НКО УРСР у м. Києві.

Рис. 22. Печатка Фундаментальної бібліотеки Інституту Червоної Професури. Харків, 1930-ті рр.

Рис. 23. Екслібрис Київського музею старожитностей та мистецтв на першому томі збірника наукових праць “Труды Одиннадцатого археологического съезда в Киеве (1899)”, виданого в Москві 1901 р. Погашення штампа при перейменуванні музею в 1904 р., на другому томі видання “Сборник снимков с предметов древности, находящихся в г. Киеве в частных руках”.

Рис. 24. Екслібрис малого формату Київського художньо-промислового і наукового музею імені імператора Миколи II на другому томі видання “Сборник снимков с предметов древности, находящихся в г. Киеве в частных руках”, а також із повною назвою – на виданні “Курганы и случайные археологические находки вблизи местечка Смелы. Том 3. Дневник раскопок 1889–1897 гг. гр. Алексея Бобринского и о курганах Звенигородского, Каневского и Роменского уездов”.

Рис. 25. Екслібрис Бібліотеки Всеукраїнського музейного містечка на праці Великого князя Георгія Михайловича “Монеты царствования Императора Павла I”. Санкт-Петербург, 1890 р.

Рис. 26. Екслібрис Центрального історичного музею імені Тараса Шевченка (1934–1935) у книзі Ю. Й. Сіцінського “Археологическая карта Подольской губернии”. Москва, 1901 р.

Рис. 27. Екслібрис Київського державного історичного музею (1944–1950) у виданні “Сборник снимков с предметов древности, находящихся в г. Киеве в частных руках” (друга серія, випуск 1), виданому у Москві в 1891 р.

Рис. 28. Сучасний екслібрис НМІУ.

Рис. 29. Екслібрис Антикварного та нумізматичного магазину В. І. Петрова на нумізматичному каталозі І. В. Любомудрова.

Рис. 30. Друкований екслібрис типографії М. М. Стасюлевича. Санкт-Петербург.

Рис. 31. Екслібрис Державного Українського музею.

Рис. 32. Екслібрис приватної фірми X. Yf. Calico, що розташовувалася у Барселоні на пл. Янголів.

Рис. 33. Титульна сторінка видання “Указатель Церковно-археологического музея при Киевской Духовной Академии”. Київ, 1880 р.

Рис. 34. Екслібрис Д. Г. Равні на книзі барона Станіслава де Шодуара “Обозрение русских денег и иностранных монет, употреблявшихся в России с древнейших времен” (частина I), виданій в Санкт-Петербурзі в 1837 р.

Рис. 35. Екслібрис Г. М. Кіськова, приурочений до 1500-ліття м. Києва, у другому виданні монографії В. Н. Рябцевича “О чем рассказывают монеты” із автографом вченого.

Рис. 36. Екслібрис А. Д. Бикова у книзі Дж. Коффіна “Coins of the Popes”, виданій у Нью-Йорку в 1946 р.

Рис. 37. Зільбердукат провінції Утрехт 1659 р. Об'єднані провінції Нідерландів.

Рис. 38. Екслібрис та конгресне тиснення з вензелем та короною на книзі Г. Данненберга “Gründzuge der Münzkunde”,

виданій у Лейпцігу в 1912 р.

Рис. 39. Екслібрис Німецької культурної нумізматичної асоціації (Німецька Демократична Республіка) до 750-ліття м. Росток у збірнику тез Другого міжнародного нумізматичного симпозиуму, що відбувся з 6 по 12 липня 1968 р. у м. Росток.

Рис. 40. Екслібрис Чехословацького нумізматичного товариства (Прага) в шостому томі Нумізматичного щорічника Чехословаччини, виданого у Празі в 1930 р.

Рис. 41. Фрески із собору св. Варвари в Кутній Горі.

Вашему Григорію
Вашевському
Отъ мудро убогаго св
И. В. Павлова

Вашему члену Павлову
Григорію
Слову. Е. Павлова

Л 2733

Николаю Федоровичу Билешиевскому
отъ автора

Н. Воронин
19 июля 99.
№ 398 I

Из библиотеки Н. Франска Мурей
от автора
А. Оршниковъ.

Музей
порода та. Етжант...
Андрей...
15/10 1927

альной Культуры

99

1865

Хр. Возуржнскій

1868

АРХЕОЛОГИЧЕСКІЙ СЪѢЗДЪ.

Кіевъ

1-20 Августа 1899 г.

Фотогравюра
Е. А. Кульженко
Кіевъ

Одесса, 4/11 1900

Рис. 7

214

В. Александрович

65.4

1

К. Болсуновскій.

Каталогъ предметовъ

ВЫСТАВЛЕННЫХЪ

ВЪ УНИВЕРСИТЕТЪ Св. ВЛАДИМИРА,

во время XI Русскаго Археологическаго
Създа

ВЪ КІЕВЪ.

Витрина А.

Привъсенныя Печати и Пломбы.

К І Е В Ъ.]

Типографія И. И. Чоколова, Фундуклеевская улица, домъ № 22-й.

1899.

*Любому уважительному С. В. Гродненскому на
добро помнит отъ Н. Толмачева*

АВТОНОМНЫЕ МОНЕТЫ

Галицкой Руси

XIV и XV ст.

Киев Гр М.

1978г.

Минск.

ВН ТАРНЭВСКОЙ

Н. К. У. Св. В.

№ 197

Н. К. У. Св. В.

№ ~~34~~
149

Министерство Юстиции. Св. В.

№ 148.

Куплено — 18430. — 5р. 50к

Принято — 1886 — 35 " "

всего — 5 95 " "

Рис. 13, 17, 18, 19

У. С. Р. Р.

УКРАЇНСЬКА
АКАДЕМІЯ НАУК

Археологія

193 р. 3 р.

№

М. К и Г. в.

Друкарський Заповідник Копія

Каталогъ этотъ по непредвидѣннымъ обстоятельствамъ Г-на И. В. Любому-
дрова продается исключительно въ Антикварномъ и Нумизматическомъ магазинѣ
В. И. ПЕТРОВА, Москва, Никитскія ворота, домъ № 29, Подкокошьева.

ТИП. И. В. РОМАНОВА, МОСКВА

Дозволено цензурою, Москва, 24 ноября 1901 года.

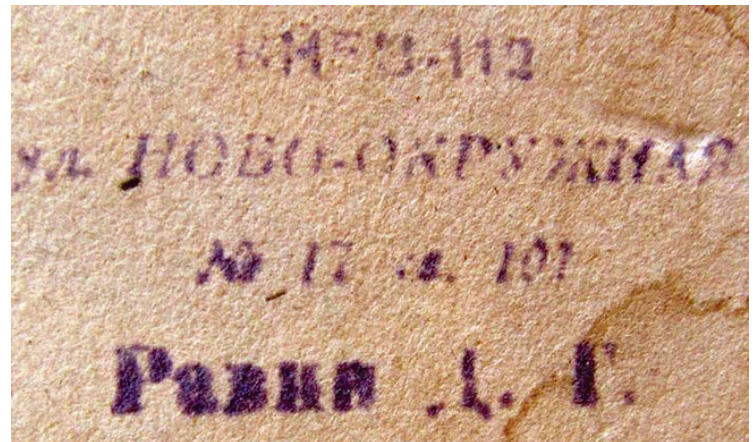

Рис. 23-1, 23-2, 24-1, 24-2, 25, 27

4641

Лхвзв.

УКАЗАТЕЛЬ ЦЕРКОВНО-АРХЕОЛОГИЧЕСКАГО МУЗЕЯ

ПРИ

Кіевской Духовной Академии.

н 8507.

Академия

КІЕВЪ.

Типографія Г. Т. Корчанъ-Новицкаго, Михайловская улица, соб. домъ.

1880.

Историческая Библиотека

Национальная Историческая Библиотека

К

А.Д.БЫКОВ

Рис. 35, 36, 37, 38-1, 38-2

Рис. 39, 40, 41-1, 41-2